

РОЗВИТОК ДУХОВНОГО ЖИТТЯ ЯК НЕВІДЄМНА СКЛАДОВА ПРОЦЕСУ РОЗБУДОВИ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ

Актуальність теми дослідження. Духовне життя людини і суспільства – феномен, який відрізняє їх буття від чисто природного і надає йому соціальний характер. Через духовність йде усвідомлення навколишнього світу, вироблення більш глибокого і тонкого ставлення до нього. Через духовність йде процес пізнання людиною самої себе, свого призначення і життєвого сенсу, процес розвитку самого суспільства, процес розбудови та зміцнення держави.

Духовність української держави сьогодні – це мова, фактор і тонкий інструмент вирішення завдання виживання українського народу, його надійного життєзабезпечення, сталого розвитку суспільства і особистості. Адже від того, як людина та суспільство в цілому використовують потенціал духовності, залежить його сьогодення і майбутнє. Проблематика духовності та духовного життя суспільства досліджувалась протягом століть такими видатними філософами, як Г.Сковорода, В.Соловйов, М.Бердяєв, М.Хвильовий, О.Гончар, В.Андрущенко та ін. На даний час проблема духовності української держави перебуває в стані трансформації, здійснення програм реформування, розвитку соціального управління, пошуку ціннісних ідеалів та сенсів. **Метою дослідження** є досягнення розуміння можливого та дійсного впливу феномена духовності та духовної культури на розвиток та розбудову української держави.

Для досягнення мети визначені наступні **завдання**: дослідження основних понять духовності та духовного життя суспільства; аналіз сучасного духовного стану українського суспільства та держави в цілому; визначення духовної стратегії як особливої стратегії в процесі розбудови української держави. **Об'єктом дослідження** є феномен духовності та духовної культури українського суспільства. **Предмет дослідження** – духовне життя суспільства як невід'ємна складова процесу розбудови української держави. Духовне життя суспільства – це надзвичайно широке поняття, що включає в себе багатогранні процеси, явища, пов'язані з духовною сферою життєдіяльності людей. Духовність є здатністю до позитивних перетворень фундаментального рівня, тобто до духотворних дій, які сприяють проявам духу. Історично саме релігія поширювала духовні практики, але духовність не обов'язково релігійна, адже вона може бути не пов'язана з традиційною моральністю. Духовність – це стрижень, фундамент внутрішнього світу людини. Духовності не можна навчити з допомогою настанов, – можна вказати лише шлях, але не можна заставити по ньому йти. Духовний суверенітет є здатністю особи чи країни до позитивних перетворень фундаментального рівня на власних засадах без суттєвих запозичень ззовні. Пригнічення духу пов'язане з духовним рабством, коли підпорядковуються чужим духотворним діям. Чи може жити ціла країна без духовного суверенітету, без духовного простору, без духовності? Звичайно може, але в історичній перспективі недовго. Народ, який вмів тільки запозичувати чужі фундаментальні еталони, зразки, норми та чужі фундаментальні системи мотивації, не може ніколи бути вільним. Рано чи пізно він або завойовується, або погоджується на добровільне рабство, або зникає. Україна, здобувши політичний суверенітет, так і не спромоглася здобути ані економічний, ані, тим більше, духовний суверенітет. Причому духовний суверенітет з точки зору перспектив країни є визначальним. Сучасний духовний стан українського суспільства та держави в цілому однотайно оцінюється дуже негативно і науковцями, і діячами мистецтва, і представниками релігійних конфесій. Серед найбільш негативних факторів такого стану передусім виділяють некерованість процесів становлення демократичного суспільства; неможливість користуватися ціннісними орієнтирами своїх батьків; неузгодженість системи виховання і освіти, що приводить до сполучення протилежних тенденцій у суспільній свідомості; послаблення ролі родини, духовної спадщини попередніх поколінь і освітніх закладів в процесі виховання.

Якщо країна має духовний суверенітет, зберігає та відтворює власний духовний простір – навіть втрати економічного чи політичного суверенітету їй не страшні, бо з часом ці суверенітети відтворюються. Відтак і справжній націоналізм – це не економічний і не політичний суверенітет, коли державність визначає націю, це не ті релігія та мораль, які беруться тільки з традиції. Націю визначає духовна спільнота, яка має духовний суверенітет, за будь-яких умов зберігає та відтворює духовний простір, доброзичливо ставиться до духовних людей та забезпечує духовність усіх сфер життя в процесі перетворень фундаментального рівня. З огляду на вищесказане, в умовах формування громадянського суспільства та демократизації роль духовної сфери суспільства повинна набути нового змісту. В Україні розпочалося відродження релігійно-церковного життя та відновлення зруйнованої в радянські часи релігійно-церковної мережі. Докорінно змінилося ставлення населення до релігії та церкви, значно зріс рівень суспільної довіри до неї. Сформувався суспільна потреба у церкві як важливій інституції громадянського суспільства. Церква стала важливим соціальним інститутом, який висловлює своє глибоке занепокоєння станом суспільної моралі в нашій країні та закликає разом шукати правильні шляхи подолання існуючої моральної кризи. Адже можна з упевненістю стверджувати, що останнім часом в Україні вкоренилися негативні процеси в духовній сфері, деформуються моральні засади суспільства. Цьому сприяють пропаганда жорстокості, бездуховності, насильства, послаблення виховної роботи з боку органів виконавчої влади, закладів освіти і культури. Духовна стратегія це особлива стратегія розвитку – не економічного, соціального чи культурного, а розвитку на глибинному рівні, в самих фундаментальних засадах – персонального і суспільного. Духовна стратегія говорить не про користь для України чи добробут для українців, а про благо та духовний розвиток для України.

Духовна стратегія України полягає у створенні особливої якості, яка вже давно відсутня в нашій країні, – здатності до тривалого колективного перетворення фундаментального рівня без запозичень, на власних засадах. Духовна стратегія неможлива з позиції держави – тільки з позиції суспільства. Тобто це не якась державна програма чи стратегія – це нова релігія чи ідеологія, нова мова, нова наука, нове мистецтво. Саме такий рівень духотворної дії нам необхідний. **Висновок.** Отже, сьогодні йдеться лише про одну річ – в нашій країні має з'явитися духовна позиція, яка може стати основою створення духовного простору та здобуття духовного суверенітету України. Духовна позиція можлива в процесі будь-якої діяльності, в будь-який час життя, в будь-якій ситуації. Духовну позицію може зайняти будь-хто, його минуле життя не важливе. Важливе лише духовне вдосконалення світу шляхом його позитивного перетворення на фундаментальному рівні завдяки своїй власній духовній позиції. І тільки комплексне бачення проблеми і настільки ж комплексне її рішення дозволять Україні вибратися з глибокої духовної кризи, коли кожен індивід, соціальна група, організація, інститут на основі базових духовних цінностей, сприйнятих усім суспільством, виступатимуть основою і гарантом духовної безпеки України та її державності.

Список використаних джерел

1. Духовна безпека України: погляд суспільствознавства і богослов'я : матеріали XVII науково-практичної конференції. К.: ВНЗ «Національна академія управління», 2018. 152 с.
2. Ситник П. Духовність як рушійна сила суспільного розвитку / П. Ситник // Державне управління в Україні: реалії та перспективи: зб. Наук пр. / за заг. ред. В. Лугового, В. Князева. К., 2005. С.363-367.
3. Скрипник Є. Перспективи розвитку духовності особистості в українському контексті / Є. Скрипник // Релігія та соціум. 2017. № 2 (26). С. 119-126.
4. Целякова О. М. Формування духовної культури особистості в контексті трансформації сучасного українського соціуму / О. М. Целякова // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. 2008. Вип. 35. С. 46-54.
5. Щербина С.М. Духовний розвиток та формування духовної культури особистості – найважливіші завдання сучасної освіти / С. М. Щербина // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. 2016. Вип. 50. С. 283-291.